www.xtrapapers.com

Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2015

Eacnamaíocht Bhaile

Aonad 1: Aiste Bia agus Sláinte agus Feasacht Tomhaltóra

[GHE11]

GHE11

DÉ MÁIRT 26 BEALTAINE, MAIDIN

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Ní mór duit na ceisteanna a fhreagairt sna spásanna chuige sin.
Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach nó ar leathanaigh bhána.
Comhlánaigh le dúch gorm nó le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**
Roinn A: Aiste Bia agus Sláinte: 6 cheist.
Roinn B: Feasacht Tomhaltóra: 4 cheist.
Freagair **gach ceann** de na **deich** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 100 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **5**, **6**, agus **10**.

9433.02

www.xtrapapers.com

Roinn A: Aiste Bia Agus Sláinte

1 (a) Chuir na comhábhair uilig ón oideas thíos sa teascóg cheart de phláta an dea-chothaithe.

Tá trí chomhábhar comhlánaithe cheana féin.

Sicín na Meánmhara

200 g de phasta
1 phiobar glas
150 g de shicín
400 g de thrátaí mionghearrtha stánaithe
125 ml d'iógart nádúrtha
25 g de ghrabhróga aráin
25 g de cháis bheagmhéathrais ghrátáilte

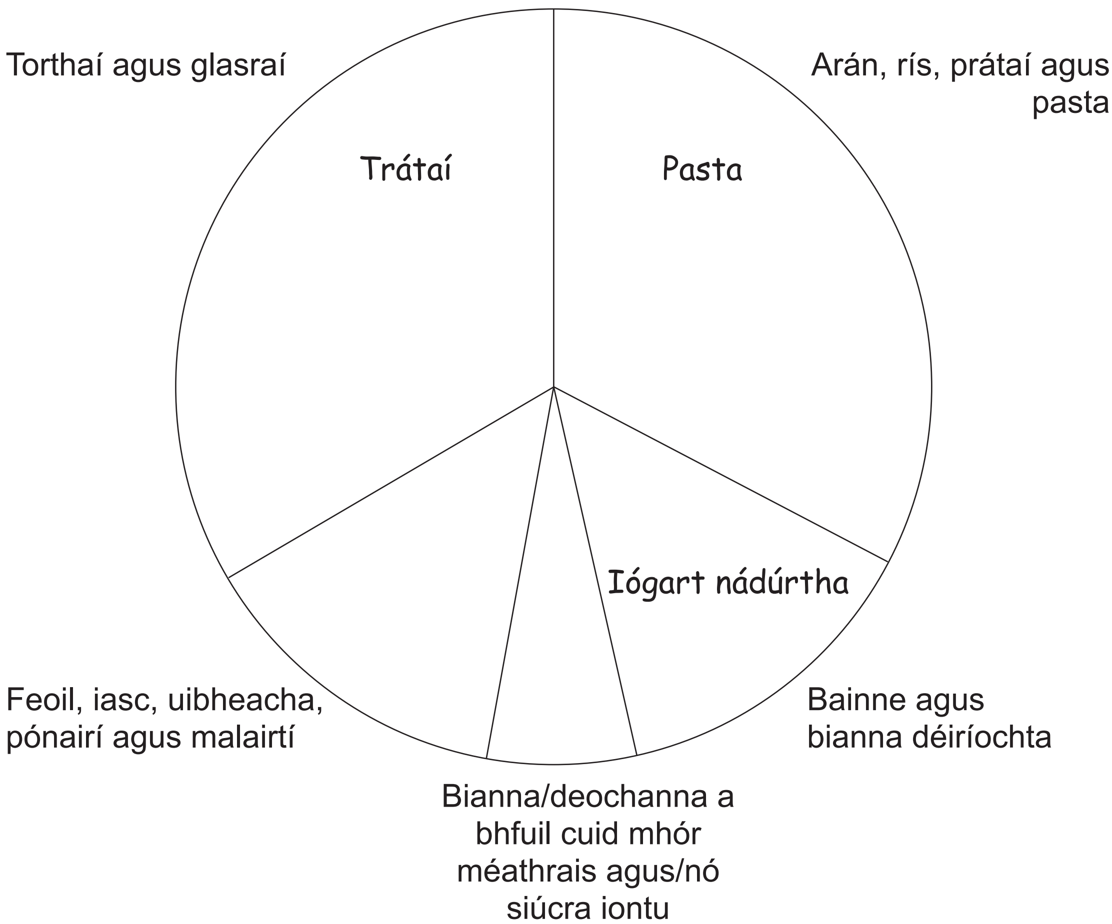

[4]

© Adapted from The Eatwell Plate Crown copyright – Open Government Licence v3.0

www.xtrapapers.com

(b) Scríobh **dhá** dhóigh a bhféadfaí cion polaisiúicríd neamhstáirse (PSNS) (*NSP*) na méise seo a mhéadú.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(c) Is foinse mhór vitimín C iad trátaí.

Mínigh **dhá** fheidhm atá le vitimín C.

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

(d) Pléigh **trí** réamhchúram sábháilteacht bia is cóir a ghlacadh agus Sicín na Meánmhara á ullmhú do bhean atá torrach.

1. ______________________________ [2]

2. ______________________________ [2]

3. ______________________________ [2]

(e) Mínigh an tábhacht atá le fóláit a chur san aiste bia le linn toirchis.

______________________________ [2]

www.xtrapapers.com

2 **(a)** Is minic a bhíonn páistí (4–11 bliain d'aois) ag ithe barraíocht bianna a bhfuil cuid mhór siúcra iontu. Pléigh **dhá** éifeacht ar a sláinte as a bheith ag ithe aiste bia a bhfuil cuid mhór siúcra inti.

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

(b) Ní bhíonn níos mó ná 3g de shalann sa lá in aiste bia atá sláintiúil do pháistí.

(i) Scríobh dóigh amháin a dtig le tuismitheoir salann a laghdú in aiste bia a pháiste.

____

______________________________ [1]

(ii) Scríobh feidhm amháin atá le sóidiam sa chorp.

____

______________________________ [1]

(c) Pléigh cad chuige a bhfuil sé tábhachtach go ndéantar riachtanais chailciam an pháiste a shásamh.

____

____

____

____

______________________________ [3]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

3 Tá 8 leid sainaitheanta ag an Ghníomhaireacht Caighdeán Bia le bheith ag ithe go maith.

(a) Mínigh cad chuige a bhfuil sé tábhachtach na leideanna seo a leanúint:

Bí gníomhach agus déan iarracht meáchan sláintiúil a bheith agat

____

____

____ [2]

Bíodh bricfeasta agat i gcónaí

____

____

____ [2]

(b) Mínigh **dhá** fháth chothaitheacha ar chóir iasc a bheith san aiste bia.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

www.xtrapapers.com

4 **(a)** Cuir síos ar na téarmaí seo a leanas:

bianna feidhmiúla

____

____

____ [2]

ailléirge bhia

____

____

____ [2]

(b) Agus béilí á bpleanáil agat do dhuine a bhfuil ailléirge bhia air, scríobh **dhá** phointe le cur san áireamh.

1. ____

____ [1]

2. ____

____ [1]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

5 Pléigh tionchar féideartha na mbianna saoráideacha ar shláinte agus ar stíl mhaireachtála.

www.xtrapapers.com

[9]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

6 Pléigh an chomhairle chothaithe do dhuine 35 bliain d'aois a oibríonn i lárionad glaonna ar mian leis an baol de ghalar corónach croí aige a laghdú.

www.xtrapapers.com

[9]

www.xtrapapers.com

Roinn B – Feasacht Tomhaltóra

7 **(a)** Bíonn córas cárta dílseachta in úsáid ag cuid mhór siopaí. Pléigh na buntáistí a bhaineann leis an straitéis mhargaíochta seo don tomhaltóir.

© *Thinkstock*

____

____

____

____

____ [3]

(b) Scríobh **dhá** phromóisean sa tsiopa is féidir a úsáid le tomhaltóirí a spreagadh le hairgead a chaitheamh.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

www.xtrapapers.com

(c) Tá daoine ó chuid mhór tíortha difriúla ina gcónaí i dTuaisceart Éireann anois. Pléigh an dóigh a dtiocfadh leis na tosca seo a leanas dul i bhfeidhm ar na teaghlaigh seo agus iad i mbun siopadóireachta:

Tosca cultúrtha

____

____

____ [2]

Tosca geilleagracha

____

____

____ [2]

(d) Mínigh cad chuige a mbeadh tomhaltóir ag iarraidh earraí a cheannach a bhfuil an tsiombail seo a leanas orthu:

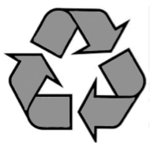

____

____

____ [2]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

8 **(a)** Déan anailís ar úsáid an idirlín mar mhodh siopadóireachta do mhic léinn ollscoile.

____

____

____

____

____

____ [4]

(b) Is minic a bhíonn mic léinn ollscoile ina gcónaí ar shiúl ón bhaile. Pléigh **dhá** dhóigh a bhféadfadh an t-athrú seo ar a stíl mhaireachtála dul i bhfeidhm ar iompar siopadóireachta an mhic léinn.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

(c) Tabhair breac-chuntas ar an chosaint a chuireann na Rialacháin um Chosaint Tomhaltóirí (Ciandíol) (*Consumer Protection (Distance Selling) Regulations*) (2000) ar fáil do cheannacháin ar líne.

____

____

____ [2]

www.xtrapapers.com

9 **(a)** Déan measúnú ar an chinneadh airgead tirim a úsáid agus cóta nua á cheannach agat.

[6]

(b) Tá tomhaltóir ag iarraidh cluiche ríomhaire lochtach a ceannaíodh ar na mallaibh i siopa áitiúil a thabhairt ar ais. Ní thairgeann an siopa ach nóta creidmheasa seachas aisíocaíocht. Pléigh cearta an tomhaltóra sna cúinsí seo.

[3]

(c) Agus earraí agus seirbhísí á gceannach acu, scríobh **dhá** eagraíocht tomhaltóirí a chuireann tacaíocht ar fáil do dhaoine.

1. [1]

2. [1]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

10 Pléigh na buntáistí a bhaineann leis an dóigh lena gcuid airgid a bhainistiú a theagasc d'ógánaigh (12–18 bliain d'aois).

www.xtrapapers.com

[9]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

www.xtrapapers.com

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir Amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Marc Iomlán	

Uimhir Scrúdaitheora

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.